

زیارت عاشورا دوست و دشمن را مشخص می‌کند/ معارف قرآنی زیارت عاشورا

زیارت عاشورا از جمله زیاراتی است که مداومت بر خواندن آن از جانب بزرگان و علما توصیه شده است. توجه به معارف نهفته در متن این زیارت نشان از پیوند وثیق آن با آموزه های قرآنی دارد.

زیارت عاشورا از جمله زیاراتی است که مداومت بر خواندن آن از جانب بزرگان و علما توصیه شده است. توجه به معارف نهفته در متن این زیارت نشان از پیوند وثیق آن با آموزه های قرآنی دارد.

به گزارش **خبرنگار مهر**، زیارت عاشورا از جمله زیارت های پر فضیلتی است که خواندن آن نه تنها در ایام عزاداری سیدالشهدا(ع) بلکه در همه ایام سفارش شده است. معارفی که در متن این زیارت نهفته است جلوه ای از معارف سیاسی و اعتقادی تشیع است. در باب فضیلت این زیارت با دو نفر از کارشناسان دینی گفتگو کرده ایم که در ادامه می آید؛

زیارت عاشورا دوست و دشمن را مشخص می کند

حجت الاسلام حسین ابراهیمی، عضو شورای مرکزی جامعه روحانیت مبارز در مورد فضیلت های زیارت عاشورا گفت: زیارت و دعاها همه مهم هستند اما زیارت عاشورا یکی از خصوصیاتش این است که جریان کربلا را به زیبایی ترسیم می کند. دوست و دشمن را تا حدودی مشخص می کند و همه بزرگان و علما در طول تاریخ به خواندن زیارت عاشورا ادامه می دادند.

وی افزود: حتی برای زیارت عاشورا علما و بزرگان چله می گذاشتند یعنی کسانی که مشکلاتی داشتند مشکلاتش با قرائت این زیارت حل می شد. لذا یک زیارتی است که همه بزرگان می خواندند الان هم می خوانند. مراسم زیادی برای این زیارت گذاشته می شود. لذا مداومت بر این زیارت یکی از کارهای پسندیده و ارزشمند است.

نماینده سابق مجلس شورای اسلامی درباره اینکه چه معارفی در این دعا نهفته است، تصریح کرد: معارف بسیار زیادی در این زیارت است. از اول تا آخرش معرفت است. مهمترین ویژگی آن این است که هم جایگاه دوستان و هم جایگاه دشمنان امام حسین(ع) را مشخص می کند. هم یاران امام حسین(ع) و هم ایثار ابا عبدالله الحسین(ع) در این زیارت مشخص شده است به ویژه آخر این زیارت که سلامی می کند بر امام حسین(ع) و اولاد طاهرینش. همچنین سلام می کند بر اصحاب بزرگوارش.

ابراهیمی یادآورد: اینها همه مجموعه ای است که نهضت امام حسین(ع) را زنده نگه داشته و می دارد. یعنی زیارت عاشورا یکی از زیارت هایی است که عاشورای امام حسین(ع) را به زیبایی ترسیم می کند و موجب دوام و احیا و استمرار و بقاء این حرکت زیبا و فداکاری ارزشمند می شود.

زیارت عاشورا جزو مسلمات تفکر و فرهنگ شیعه است

حجت الاسلام دکتر علی نصیری در مورد فضایل و معارف زیارت عاشورا گفت: چند زیارت عاشورا داریم. زیارت عاشورای مشهور و زیارت عاشورای غیرمشهور. آن زیارت عاشورایی که مشهور است همین است که الان در بین مومنین رایج و زیارتی است که از امام باقر(ع) نقل شده است. این زیارت را بزرگان و اعظم از علمای شیعه در منابع خودشان ذکر کرده اند. از جمله مرحوم شیخ طوسی، ابن قولویه در کامل الزیارات، خود شیخ در تهذیب الاحکامش، شیخ مفید و برخی از بزرگان دیگر البته با یک مقدار تفاوت در بندها و عبارت های آن.

وی افزود: این زیارت ۳ سند از نظر فن رجال دارد که هر ۳ سند معمولاً در منابع جاری مورد اعتنا است. بعضی از بزرگان ما نیز تعبیرشان این است که این زیارت جزو مسلمات تفکر و فرهنگ شیعه است. درباره اصل صدورش هم نمی توانیم شک و تردید جاری کنیم. حالا ممکن است در فقرات آخر زیارت بعضی ها مناقشاتی درباره بعضی فقرات لعن داشته باشند که آن هم بحث و گفتگوی خاص خودش را دارد ولی مجموعه مضامین این زیارت کاملاً از نظر جنبه صدور مورد اعتنا و احترام است و خود علمای ما و در سیره متشرعه سالیان سال و قرن ها است که بر این دعا ملازمت دارند.

رئیس موسسه معارف روحی و خرد تصریح کرد: در بحث اعتبارسنجی متون روایی مان مثل زیارات ۲ روش داریم یک روش مربوط به صدور و سند است که در کتاب روش شناسی نقد احادیث مفصل راجع به این موضوع بحث کرده ام. یک بخش مربوط به صدور و سند است که رایج است؛ مثلاً می گوییم کدام بزرگی آن را نقل کرده، در کدام منبع آمده، سندش چیست که این زیارت مهم از این نظر بی ایراد است.

نصیری ادامه داد: روش دوم، روش متنی است. یعنی ما به درون مایه آن زیارت یا متن روایی نگاه می کنیم و ببینیم آیا این با آنچه که در آیات قرآن آمده یا در سایر روایات در بیانات اهل بیت(ع) آمده یا ادله دیگر مثل عقل و تاریخ و اینها هماهنگ است یا نه.

وی افزود: زیارت عاشورا از این جهت یک زیارت فوق العاده ای است و مجموعه و برآیند مضمونی زیارت عاشورا را که نگاه می کنیم می بینیم چند بخش جالب دارد. یک بخش سلام و عرض ارادت به امام حسین(ع) است؛ که وقتی این زیارت با آن بخش که حضرت را به نام آنچه که شما فرزند رسول خدا(ص)، حضرت امیر(ع) و حضرت زهرا(س) هستید، شروع می شود یک معنی ای این بخش می دهد که ارتباط ایشان را با دستگاه ولایت و امامت حضرت امیر(ع) نشان می دهد. همان روشی که امام حسین(ع) در روز عاشورا داشتند، در برابر کسانی که می خواستند مقام امام را در حد امامزاده پایین بیاورند.

این پژوهشگر و محقق علوم اسلامی یادآور شد: این بخش کاملاً نشان می‌دهد که امام حسین(ع) جایگاه امامت و ولایت دارد. ابتدا در چند جای زیارت عاشورا مورد توجه قرار داده می‌شود که یک‌جور میثاق امامت‌مداری است. بندی دارد که می‌گوید: "يا ابا عبد الله اِنِّي سَلِّمٌ لِمَنْ سَأَلَكُمْ وَحَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَلَعَنَ اللَّهُ آلَ زِيَادٍ وَآلَ مَرْوَانَ، وَلَعَنَ اللَّهُ بَنِي أُمَيَّةَ قَاطِبَةً وَلَعَنَ اللَّهُ ابْنَ مَرْجَانَةَ، وَلَعَنَ اللَّهُ عَمْرَ بْنَ سَعْدٍ وَلَعَنَ اللَّهُ شِمْرًا، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَسْرَجَتْ وَ الْجَمَتْ وَتَتَقَبَّتْ لِقِتَالِكَ" یعنی در مدار و مسیر امام حرکت کردن.

رئیس موسسه معارف روحی و خرد گفت: بخش دومی که کاملاً در زیارت عاشورا بازتاب یافته و بسیار پررنگ است، بخش لعن و نفرین است. لعن و نفرین در قرآن بارها مطرح شده است و بارها خداوند تعبیر لعن خود و لعن فرشتگان را به کار برده است. بعضی افراد کاری کردن و در منش و رفتارشان آنقدر پلیدی و پلشتی انعکاس یافته که باید این مساله مورد توجه قرار بگیرد و در اذهان بماند و نفرینشان جاودانه باشد، لذا قرآن در مورد فرعون می‌گوید اینها هم در دنیا لعنت شدند هم در آخرت.

نویسنده «روش شناسی و انگیزه شناسی تحصیل در حوزه» ادامه داد: بنابراین بخش دوم زیارت بخش لعن و نفرین است. یک بخش جالبی که در این زیارت آمده یاد امام عصر(عج) است که یکی دو جا در زیارت عاشورا خودش را نشان داده است؛ آنجا که می‌گوید به من توفیق بده که انتقام تو را با امام عصر، مهدی آخرالزمان و امام منصور که اشاره به امام زمان است، بگیریم؛ «أَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِكَ مَعَ إِمَامٍ مَتَّصُورٍ» و «وَأَنْ يَرْزُقَنِي طَلَبَ ثَارِي كَمْ مَعَ إِمَامٍ هُدًى ظَاهِرٍ نَاطِقٍ بِالْحَقِّ مِنْكُمْ». معمولاً یکی از نشانه های یک متن روایی را جامعیت آن می‌دانیم. این زیارت با آنکه زیاد طولانی نیست ولی موضوع مهدویت و امام عصر(ع) را در درون خودش جای داده است. اینجا ذهن مخاطب را می‌برد به آنجایی که جریان امام عصر(ع) به امام حسین(ع) متصل است که این اتصال حلقه امامت و ولایت و ارتباط دادن مخاطب به خود امام عصر(عج) است که خود این نکته جالبی است که در این زیارت آمده است.

عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت اضافه کرد: دو فقره بسیار بامعنایی در این زیارت است که شبیه آن را در قنوت نماز عید قربان داریم. آن جایی که دارد خدایا مرا بر ممت و حیات آل محمد نگه دار. همین مسئله اینجا آمده: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْيَايَ مَحْيَا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمَمَاتِي مَمَاتِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ» فوق العاده این فقره زیبا است. در دعا از زبان حضرت ابراهیم داریم، که «إِنْ صَلَاتِي وَتُسْكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» سراسر زندگی و مرگ برای خداوند و در جهت رضای الهی باشد. گویا هرکس که در مسیر محمد و آل محمد(ص) باشد مصداق همان بیان حضرت ابراهیم می‌شود که حیات و مماتش برای خدا می‌شود. این فقره فوق العاده است هم از جهت هماهنگی با آیات خدا، که متن را تایید می‌کند و هم از نظر دعوت و مضمون عالی ای که دارد و می‌گوید حیات و ممات یک مومن باید در جهت رضایت الهی باشد.

وی افزود: در آن بخش سجده زیارت عاشورا که باز تعبیری فوق العاده دارد می‌فرماید: "وَتَبَّتْ لِي قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَكَ مَعَ الْحُسَيْنِ وَأَصْحَابِ الْحُسَيْنِ، الَّذِينَ بَدَلُوا مَهْجَهُمْ دُونَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ"، این قدم صدق که باز در قرآن این تعبیر قدم صدق را داریم و تعبیر قدم صدق را خود قرآن مورد توجه قرار داده است. قدم صدق یعنی استواری در مسیر دینداری صادقانه. لذا در سوره یونس داریم که می‌فرماید: «وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ» خدای متعال برای اینها نزد پروردگارشان قدم صدق قرار می‌دهد، یکی می‌گوید: "يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ"

نصیری یادآور شد: زیارت عاشورا چه از نظر سند و صدور و چه از نظر متن، فوق العاده است و مضامین بسیار عمیقی در عین کوتاهی اش دارد. امیدوارم همه ما مشمول دعوات ذاتیه اهل بیت قرار بگیریم و ان شاء الله روز به روز بر پیوند ما با این خاندان افزوده شود و شاهد نابودی دشمنان اهل بیت به ویژه متعصبان و نواصب و وهابیت و داعش باشیم.